

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Hallitus on valmistelemassa hankintalain uudistusta, jossa sidosyksikön omistukselle hallitusohjelmassa ja työryhmämietinnössä esitetään 10 % vähimmäisomistusvaatimus. Tämä on sääntelykeinona virheellinen ja vahingollinen.

Esitetty sääntely ei edistä hallitusohjelman tavoitetta sidosyksiköiden tarkoituksenmukaisesta hyödyntämisestä, ei lisää kilpailua, eikä siirrä liikevaihtoa

markkinoille. Päinvastoin se heikentää julkisen sektorin kustannustehokkuutta

ja aiheuttaa merkittäviä ja peruuttamattomia taloudellisia sekä toiminnallisia

vahinkoja, erityisesti harvaanasuttujen alueiden pienille kunnille. Lisäksi lakiesitys on ristiriidassa perustuslain §121 kunnallisen itsehallinnon kanssa.

Lapin maakunta on Suomen harvaanasutuinen alue ja Lapin kunnista suurin osa

on pieniä, alle 10 000 asukkaan kuntia. Kilpaillut markkinat eivät toimi täällä

samalla tavoin kuin Etelä-Suomen kasvukeskuksissa. Esitetty lainsäädäntöuudistus eriarvoistaa kunnat ja alueet.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Ehdotettu 10 % vähimmäisomistusta koskeva vaatimus ei ole tarkoituksenmukainen, eikä toteuttamiskelpoinen. Tämä johtuu esityksen puutteellisesta vaikutustenarvioinnista, sen taloudellisista ja toiminnallisista vahingoista erityisesti pienille ja keskisuurille kunnille, sekä ristiriidasta perustuslain 121 §:n

määrittelemän kuntien itsehallinnon kanssa. Esitys ei edistä hallitusohjelman

tavoitetta kilpailun lisäämisestä ja kustannussäästöistä, vaan johtaa päinvastaisiin lopputuloksiin.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Pienet kunnat jätetään näiden ulkopuolelle ja vain isot kaupungit hyötyvät

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

. Pienet kunnat puolestaan joutuvat pienomistajina sidosyksikköyhteistyön ulkopuolelle. Niillä ei ole osaamista tai resursseja kilpailuttaa ja järjestää

tarvitsemiaan palveluita, eivätkä ne ole ratkaisutoimittajille itsenäisinä riittävän

kiinnostavan kokoisia liiketoimintamahdollisuuksiksi.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

.

Kaikki kilpailutetaan ja yhtiöiden omistukset myydään.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

ei hyötyjä

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Esitetty siirtymäaika on täysin riittämätön. Noin 1000 julkishallinnon organisaation (kunnat, hyvinvointialueet, näiden omistamat yhtiöt, kuntayhtymät, hyvinvointiyhtymät) ICT:n ja järjestelmien ja palveluiden purku, palveluiden kilpailutus ja rakentaminen vaatii enemmän aikaa ja paljon osajia. Muutoksen

hallittu läpivieminen vie useita vuosia.

Lakiesitykseen on vähintäänkin kirjattava poikkeuksia, joilla huomioidaan

Suomen kuntien moninaisuus.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Keminmaan kunta vaatii, että InHouse lainsäädännön valmistelu on keskeytettävä. Mikäli näin ei kuitenkaan tapahdu, vetoamme, että lakiesitykseen on

kirjattava poikkeuksia, jotka huomioivat harvaanasuttujen alueiden ja pienten

kuntien toimintaedellytysten ja elinvoiman säilymisen muutoksen jälkeenkin.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Ensisijaisena vaihtoehtona poikkeukseksi pienille kunnille (asukasluku alle 10.000) tulee mahdollistaa palveluiden hankinta sidosyksiköltä myös alle 10 prosentin omistuksella. Vaihtoehtoisena poikkeuksena harvaan asuttujen

alueiden yhteistyössä sidosyksikön omistajilla tulisi olla mahdollisuus hankkia palveluita sidosyksiköltä alle 10 prosentin omistuksella, mikäli sidosyksikön toiminta-alueen väestöpohja on enintään 300 000–500 000 asukasta.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Severinkangas Pertti
Keminmaan kunta